

Sygn. akt II Ca 350/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie: Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

Protokolant Starszy sekretarz sądowy Jolanta Jaworska

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2015 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z

siedzibą w W.

przeciwko D. R.

o zapłatę kwoty 775,57 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 28 września 2012

roku do dnia zapłaty

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Wschód w

Lublinie z siedzibą w Świdniku dnia 19 lutego 2014 roku, w sprawie I C 136/13

upr

I. oddała apelację w zakresie w jakim dotyczy rozstrzygnięcia oddalającego powództwo;

II. zasądza od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz D. R. kwotę 4,20 zł (cztery złote dwadzieścia groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt II Ca 350/14

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 28 września 2012 roku powód – (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego – D. R. kwoty 775,57 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty (k. 3-6).

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że pozwany zawarł z Akademią (...) w Ł. umowę cywilnoprawną, której przedmiotem było świadczenie przez uczelnię usług edukacyjnych w zamian za przysługujące jej wynagrodzenie w postaci czesnego. Na podstawie „umowy o zakup wierzytelności”, zawartej w dniu 26 kwietnia 2012 roku, powód stał się wierzycielem pozwanego.

Powód wskazał, że dochodzona pozwem kwota obejmuje:

a) czesne, które miało zostać zapłacone w dniu 10 grudnia 2006 roku – 450 zł oraz

b) odsetki za opóźnienie w zapłacie kwoty 450 zł, obliczone za okres od dnia 11 grudnia 2006 roku do dnia 27 września 2012 roku – 325,57 zł.

*

Nakazem zapłaty z dnia 24 października 2012 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie uwzględnił powództwo w całości (k. 7).

*

Od nakazu zapłaty z dnia 24 października 2012 roku pozwany wniósł sprzeciw, podnosząc zarzut przedawnienia dochodzonych roszczeń (k. 8).

*

Wyrokiem z dnia 19 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku oddalił powództwo (k. 102).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 10 lutego 2003 roku D. R. zawarł z Akademią (...) w Ł. umowę cywilnoprawną, której przedmiotem było świadczenie usług przez Akademię w zamian za wynagrodzenie w postaci czesnego.

Sąd ustalił, że pozwany zobowiązał się do przestrzegania przepisów obowiązujących na uczelni, w tym regulaminu studiów, aktów statuujących warunki i terminy odpłatności za studia.

Sąd ustalił, że decyzją z dnia 2 kwietnia 2007 roku D. R. został skreślony z listy studentów z powodu nieuzyskania liczby punktów wymaganych do zaliczenia semestru i niezłożenia pracy dyplomowej.

Sąd ustalił, że na podstawie umowy „o zakup wierzytelności”, zawartej pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. a Akademią (...) w Ł. w dniu 26 kwietnia 2012 roku, powód stał się wierzycielem D. R.. Na nabytą przez powoda wierzytelność składała się opłata jednorazowa z tytułu czesnego w kwocie 450 zł, płatna do dnia 10 grudnia 2006 roku, oraz skapitalizowane odsetki ustawowe, naliczone od tej kwoty od dnia 11 grudnia 2006 roku do dnia wniesienia powództwa – łącznie 769,43 zł.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że w rozpoznawanej sprawie powództwo podlega oddaleniu, gdyż pozwany podniósł uzasadniony zarzut przedawnienia roszczenia.

Sąd wskazał, że strony zawarły umowę o przeprowadzenie procesu kształcenia, na podstawie której poprzednik powoda (cedent) zobowiązał się do przeprowadzenia procesu kształcenia pozwanego w szkole, a pozwany zobowiązał się w zamian do uiszczenia opłat za naukę i wpisowego. Umowa ta stanowiła umowę nienazwaną, zbliżoną do umowy o świadczenie usług.

Sąd uznał, że do umowy tej miał zastosowanie przepis art. 751 pkt 2 k.c.

Sąd Rejonowy zajął stanowisko, że nawet gdyby uznać, że w sprawie ma zastosowanie ogólny przepis art. 118 k.c., to i tak roszczenie powoda uległoby przedawnieniu, gdyż jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez Akademię (...) w Ł., to jest zbywcę wierzytelności.

*

Od wyroku z dnia 19 lutego 2014 roku apelację wniósł powód, wskazując, że zaskarża ten wyrok w całości.

Powód zarzucił:

„1. obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 750 kc poprzez jego błędną wykładnię wyrażającą się w przyjęciu, że umowa o świadczenie usług edukacyjnych przez uczelnię wyższą stanowi umowę nienazwaną, przez co do tego stosunku prawnego należy stosować przepisy o zleceniu, podczas gdy w ramach reżimu szkolnictwa wyższego

wykształcił się nowy typ umowy nazwanej i do stosunku prawnego pomiędzy uczelnią wyższą, a studentem stosuje się przepisy ustawy o szkolnictwie wyższym z 1990r. nie zaś przepisy o zleceniu;

2. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. przepisu art. 751 pkt 2 kc w zw. z § 10. załącznika do rozporządzenia Prezesa RM z 20.06.2002r. w sprawie zasad techniki prawodawczej, poprzez ich błędną, rozszerzającą wykładnię wyrażającą się w:

a) zakwalifikowaniu roszczeń Powoda, jako roszczeń z tytułu nauki, podczas gdy są to roszczenia z tytułu kształcenia studentów, o których stanowi ustawa Prawo o szkolnictwie, natomiast dyrektywy wykładni językowej i zasady techniki prawodawczej nakazują przyjmować, iż "do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami", przez co Sąd dokonał wykładni rozszerzającej przepisu art. 751 pkt 2 kc (art. 751 kc zawiera normy szczególne wobec art. 118 kc);

b) stwierdzeniu, że czynności "zawodowego trudnienia się" i "utrzymywania zakładów przeznaczonych na cele" związane z nauką nie stanowi działalności gospodarczej, podczas gdy zarówno trudnienie się zawodowo ww czynnościami, jak i utrzymywanie zakładów na ten cel przeznaczonych – oznacza w rzeczywistości prowadzenie działalności gospodarczej, natomiast kształcenie studentów przez uczelnie wyższe w ramach reżimu prawnego szkolnictwa wyższego nie stanowi działalności gospodarczej in genere”.

Powód wniósł o:

„1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz Powoda kwoty 775.57 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i zasądzenie od pozwanego na rzecz Powoda zwrotu kosztów postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych;

2. zasądzenie od pozwanego na rzecz Powoda zwrotu kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości czterokrotności stawki minimalnej określonej w § 13. ust. 1. pkt 1. rozporządzenia MS z dnia 28.09.2002r. z uwagi na duży nakład pracy pełnomocnika, charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia;

3. wyznaczenie rozprawy w trybie art. 505¹⁰ § 2 kpc i jej przeprowadzenie także pod nieobecność Powoda”¹ (k. 122-138v).

*

W odpowiedzi na apelację pozwany, reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o oddalenie apelacji i „obciążenie kosztami procesowymi powoda” (k. 146-147v).

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie apelacji (k. 160, 192)

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest bezzasadna w zakresie, w jakim dotyczy rozstrzygnięcia oddalającego powództwo, i w związku z tym w tym zakresie podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Okręgowy w Lublinie podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz dokonaną przez ten Sąd ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego. Ponowne przytaczanie tych ustaleń oraz rozważań w zakresie oceny dowodów jest zbędne.

÷

W związku z tym, że w rozpoznawanej sprawie pozwany podniósł zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia, pojawiła się potrzeba rozstrzygnięcia, jaki jest termin przedawnienia tego roszczenia, a więc potrzeba wskazania podstawy prawnej określającej ten termin.

Od strony teoretycznej w grę mogą wchodzić co najmniej trzy możliwości w zakresie wskazania podstawy prawnej roszczenia o zapłatę czesnego za naukę w wyższej szkole niepublicznej:

- 1) art. 118 k.c., w części określającej ogólny – dziesięcioletni – termin przedawnienia roszczenia,
- 2) art. 118 k.c., w części określającej trzyletni termin przedawnienia roszczenia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- 3) art. 751 pkt 2 k.c., regulujący dwuletni termin przedawnienia roszczeń z tytułu utrzymania, pielęgnowania, wychowania lub nauki, jeżeli przysługują osobom trudniącym się zawodowo takimi czynnościami albo osobom utrzymującym zakłady na ten cel przeznaczone, wynikających z umowy zlecenia lub z umów o świadczenie usług, które nie są uregulowane innymi przepisami i do których stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu.

Analiza orzecznictwa sądów powszechnych dotyczącego omawianego zagadnienia, w szczególności uzasadnień postanowień sądów, które przedstawiły do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawne w sprawach III CZP 42/14, III CZP 38/14, III CZP 54/14, III CZP 59/14, III CZP 60/14 i III CZP 61/14, a także analiza orzecznictwa Sądu Okręgowego w Lublinie w tym zakresie, prowadzi do wniosku, że występuje rozbieżność stanowisk sądów powszechnych w zakresie podstawy prawnej przedawnienia roszczenia wyższej uczelni niepublicznej o zapłatę czesnego.

Wobec różnorodności stanowisk, ale też i wagi argumentów przytoczanych na ich uzasadnienie, szczegółowe uzasadnienie wyboru jednego z tych stanowisk, jako właściwego, wymagałoby opracowania na poziomie naukowym, co jednak przekracza ramy uzasadnienia orzeczenia sądowego.

Występujące wątpliwości co do wykładni przepisu prawa, jak też rozbieżności w praktycznym jego stosowaniu przez sądy, nie mogą być jednak przeszkodą w rozstrzygnięciu konkretnej sprawy cywilnej i w wydaniu wyroku.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu pierwszej instancji co do tego, że umowa pomiędzy studentem a niepubliczną uczelnią wyższą, zawarta w okresie obowiązywania ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 65, poz. 385 ze zmianami), jest umową o świadczenie usług, o której mowa w art. 750 k.c.

Umowa taka nie była uregulowana przepisami ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym. O braku podstaw zastosowania przepisu art. 750 k.c. decyduje nie to, czy w obrocie prawnym wykształcił się odrębny typ umowy o świadczenie usług, ale to, czy konkretna umowa o świadczenie usług nie jest uregulowana innymi przepisami. W związku z tym, jeśli nawet w obrocie prawnym wykształcił się odrębny typ umowy o świadczenie usług, a umowa ta nie jest uregulowana innymi przepisami, to do takiej umowy stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu, nawet jeśli umowa ta występuje w obrocie masowo.

Ustawa z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym nie uregulowała umowy zawieranej pomiędzy studentem a niepubliczną szkołą wyższą. Sam fakt, że przepisy tej ustawy regulują zagadnienia związane ze statusem szkół wyższych oraz studentów, nie oznacza jeszcze, że umowa, na podstawie której wyższa szkoła niepubliczna świadczy usługi na rzecz studenta w zakresie nauki za wynagrodzeniem, jest umową uregulowaną przepisami tej ustawy.

÷

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia przepisu art. 751 pkt 2 k.c. przez jego błędną wykładnię. Z powołanego przepisu wynika, że z upływem dwóch lat przedawniają się roszczenia z tytułu nauki, jeżeli przysługują osobom trudniącym się zawodowo takimi czynnościami albo osobom utrzymującym zakłady na ten cel przeznaczone.

Pojęcie nauki, o którym mowa art. 751 pkt 2 k.c., jest pojęciem o charakterze ogólnym, które swoim zakresem obejmuje również kształcenie studentów w znaczeniu określonym przez przepisy ustawy z dnia 12 września 1990 roku o szkolnictwie wyższym.

Nie jest uzasadniony zarzut naruszenia przepisów rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 roku w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908).

Przepisy wskazanego wyżej rozporządzenia określają zasady sporządzania projektów aktów prawnych, nie zaś zasady wykładni aktów prawnych. Trudno przy tym uznać, aby przepisy rozporządzenia, które weszło w życie z dniem 1 sierpnia 2002 roku, mogły stanowić jakikolwiek punkt odniesienia do wykładni przepisów ustawy, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1965 roku.

÷

W związku z przyjęciem, że podstawę prawną określającą termin przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat za czesne, dochodzonego przez powoda, stanowi przepis art. 751 pkt 2 k.p.c., bezprzedmiotowa staje się ocena, czy roszczenie powoda w tym zakresie jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej. Rozważania Sądu pierwszej instancji na ten temat miały charakter hipotetyczny.

Przepis art. 118 k.c. miał natomiast zastosowanie do oceny przedawnienia roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie, jako roszczenia o świadczenie okresowe.

Stanowisko, że roszczenie o zapłatę opłaty za studia jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej, budzi jednak wątpliwości z dwóch względów.

Po pierwsze, przepis art. 43¹ k.c. reguluje jedynie pojęcie przedsiębiorcy, nie zaś pojęcie działalności gospodarczej. Przepisy Kodeksu cywilnego nie regulują przy tym pojęcia działalności gospodarczej. Z przepisu art. 43¹ k.c. wynika ponadto, że przedsiębiorcą jest zarówno osoba prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą, jak i osoba prowadząca we własnym imieniu działalność zawodową. Przedsiębiorcą może być zatem osoba prowadząca we własnym imieniu działalność zawodową, która jednak nie jest działalnością gospodarczą. Do zawodowego wykonywania czynności odwołuje się właśnie przepis art. 751 pkt 2 k.c.

Po drugie, w dniu 1 października 2014 roku wszedł w życie przepis art. 160a ust. 7 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym, dodany przez art. 1 pkt 105 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1198), który stanowi, że roszczenia wynikające z umowy przedawniają się z upływem trzech lat.

W powołanym przepisie chodzi o umowę uregulowaną w przepisach art. 160a ust. 1-6 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym, a więc umowę określającą warunki pobierania opłat związanych z odbywaniem studiów, o których mowa w art. 98 ust. 1 pkt 5, oraz opłat za usługi edukacyjne, o których mowa w art. 99 ust. 1 pkt 1-6, a także wysokość tych opłat.

Określony w Kodeksie cywilnym termin przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi trzy lata (art. 118 k.c.). Wprowadzenie przez ustawodawcę takiego samego terminu przedawnienia dla roszczeń wynikających z umowy, o której mowa w art. 160a ust. 1-6 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym wskazuje, że ustawodawca nie traktuje takich roszczeń jako roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Racjonalność tworzenia prawa zakłada bowiem, że nie tworzy się dwóch lub więcej przepisów prawa, których zakres regulacji jest identyczny.

Przepis art. 160a ust. 7 ustawy z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym nie miał natomiast zastosowania w rozpoznawanej sprawie. Przepis ten wszedł w życie z dniem 1 października 2014 roku i nie ma mocy

wstecznej, w takim znaczeniu, że nie może mieć zastosowania do roszczeń, których bieg przedawnienia zakończył się do dnia 30 września 2014 roku. W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja ma właśnie miejsce.

W rozpoznawanej sprawie nie zachodzą natomiast problemy intertemporalne charakterystyczne dla wypadków, w których bieg terminu przedawnienia roszczenia nie zakończył się do chwili wejścia w życie przepisu przewidującego dłuższy lub krótszy, niż dotychczasowy, termin przedawnienia roszczenia. Problemy takie mogą być przy tym rozstrzygane przy wykorzystaniu zasad stosowania i wykładni przepisów prawa.

÷

Złożoność zagadnienia prawnego i potrzeba zapewnienia jednolitości orzecznictwa stanowiły podstawę odroczenia przez Sąd Okręgowy w Lublinie rozprawy apelacyjnej w sprawie II Ca 350/14, w której występowało zagadnienie prawne terminu przedawnienia roszczeń o zapłatę opłaty na rzecz wyższej szkoły niepublicznej, do czasu rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy zagadnień prawnych w sprawach III CZP 42/14, III CZP 38/14, III CZP 54/14, III CZP 59/14, III CZP 60/14 i III CZP 61/14.

Okoliczność, że w oznaczonej sprawie cywilnej zostanie przedstawione do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, może stanowić uzasadnioną podstawę odroczenia rozpoznania sprawy w innej sprawie cywilnej, jeżeli to samo zagadnienie prawne występuje w tej ostatniej sprawie, a sąd w niej orzekający uzna, że ze względu na stopień złożoności zagadnienia prawnego i potrzebę zapewnienia jednolitości orzecznictwa rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przez Sąd Najwyższy może mieć znaczenie dla oceny prawnej stanu faktycznego w tej innej sprawie.

Ubocznie należy jedynie dodać, że w sprawach III CZP 42/14, III CZP 38/14, III CZP 54/14, III CZP 59/14, III CZP 60/14 i III CZP 61/14 w dniu 11 grudnia 2014 roku Sąd Najwyższy wydał postanowienia, którymi postanowił odmówić podjęcia uchwały, wskazując na zmianę stanu prawnego w związku z wejściem w życie art. 160a ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i wpływ tej zmiany na sposób ujęcia zagadnienia prawnego objętego postanowieniami sądów drugiej instancji we wskazanych wyżej sprawach.

÷

Bezprzedmiotowe są w rozpoznawanej sprawie rozważania powoda, zawarte w apelacji, na temat charakteru świadczenia z tytułu czesnego, jako świadczenia jednorazowego.

Z uzasadnienia wyroku z dnia 19 lutego 2014 roku nie wynika, aby Sąd Rejonowy przyjął, że świadczenie studenta polegające na obowiązku uiszczenia opłaty za świadczenia edukacyjne stanowi świadczenie o charakterze okresowym.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania należało oddalić apelację, jako bezzasadną.

*

Na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. na rzecz D. R. kwotę 4,20 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

W związku z tym, że apelacja powoda została oddalona w całości, powód jest stroną przegrywającą sprawę w całości w postępowaniu odwoławczym. Powinien zatem zwrócić pozwanemu poniesione w tym postępowaniu koszty. Koszty te obejmują opłatę pocztową za przesłanie przesyłki poleconej zawierającej odpowiedź na apelację (k. 147).

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

1 Przytoczono dosłowne brzmienie zarzutów i wniosków apelacyjnych.